

Sygn. akt IV U 906/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2017 r.

Sąd Okręgowy/Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie

Wydział IV

w składzie:

Przewodniczący SSO Monika Wąsowicz

Protokolant Dorota Chrząstek

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2017 r. w Częstochowie

sprawy H. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o prawo do emerytury

na skutek odwołania H. M.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.

z dnia 31 maja 2017 r. Nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonemu H. M. prawo do emerytury od dnia 30 maja 2017 roku;

2. zasądza od organu rentowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. na rzecz ubezpieczonego H. M. kwotę 180 zł (sto osiemdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV U 906/17

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 maja 2017 roku numer (...) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił ubezpieczonemu H. M. przyznania prawa do emerytury.

W uzasadnieniu decyzji organ rentowy podniósł, że ubezpieczony na dzień 1 stycznia 1999 roku nie wykazał wymaganego 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach. Jednocześnie wskazano, iż następujących okresów zatrudnienia, tj.:

- od 13 września 1972 roku do 24 czerwca 1975 roku na stanowisku uczeń frezer;
- od 25 czerwca 1975 roku do 30 listopada 1976 roku na stanowisku frezer;
- od 1 listopada 1979 roku do 31 grudnia 1998 roku na stanowisku wytaczarza

nie uznano za pracę w warunkach szczególnych, ponieważ na te okresy ubezpieczony nie przedłożył świadectwa pracy w warunkach szczególnych. Pismo z Fabryki (...) w P. z dnia 3 lutego 2014 roku potwierdza jedynie stanowisko zajmowane przez ubezpieczonego w czasie zatrudnienia, jednakże brak jest na nim informacji, że praca ta była wykonywana w warunkach szczególnych, jak również nie zostało powołane rozporządzenia Ministra oraz resortowe zarządzenie.

W odwołaniu wniesionym do Sądu, ostatecznie sprecyzowanym na rozprawie w dniu 13 września 2017 roku, ubezpieczony H. M. wniósł o zaliczenie do warunków szczególnych okresu zatrudnienia od 1 listopada 1979 roku do 31 grudnia 1998 roku na stanowisku wytaczarza jako pracy w warunkach szczególnych oraz przyznanie prawa do emerytury. Domagał się nadto przyznania kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska wskazał, iż w całym spornym okresie pracował w Fabryce (...) wykonywał prace przy obróbce detali w żeliwie jako operator maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych. Wyjaśnił przy tym, iż praca wytaczarza i frezera różni się jedynie rodzajem (kształtem), który nadaje się elementowi żeliwnemu. Oba te zawody zatem podlegają pod kategorię operatora obróbki wiórowej odlewów żeliwnych. Dodał również, iż w operatorzy maszyn obróbki (w tym odlewów żeliwnych) zajmowali stanowiska wytaczarza, frezera czy szlifierza, a ich praca polegała na tym samym, tj. obróbce odlewów żeliwnych. Różnica podlegała na tym, iż wytaczarz w elementach żeliwnych wytaczał najczęściej otwory, frezer po powierzchni je frezował, a szlifierz je szlifował. Jednak każdy z nich cały czas pracował jako operator maszyn do obróbki wiórowej odlewów żeliwnych. Na potwierdzenie zasadności swojego roszczenia powołał się na orzeczenia Sądu Okręgowego w C., który w analogicznych sprawach przyznawał wnioskodawcom prawo do wcześniejszej emerytury.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych – Oddział w S. wniósł o oddalenie odwołania wywodząc jak w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. Domagał się on nadto dopuszczenia dowodu z Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy oraz Zakładowego Systemu Plac, w tym kart roboczych ubezpieczonego na okoliczność, że zajmowane przez niego stanowiska nie zostały wykazane jako stanowiska o znacznej uciążliwości dla zdrowia.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

H. M. urodził się (...).

W dniu 4 maja 2017 roku ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie prawa do emerytury.

Na dzień 1 stycznia 1999 roku wnioskodawca wykazał staż emerytalny w wymiarze 25 lat, 9 miesięcy i 16 dni okresów składkowych oraz 6 miesięcy i 9 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy uznał ubezpieczonemu jako okres pracy w szczególnych warunkach okres od 29 października 1976 roku do 29 października 1979 roku w łącznym wymiarze 3 lat i 2 dni.

W okresie od 13 września 1972 roku do 15 października 2013 roku ubezpieczony zatrudniony był w Fabryce (...) w P. na stanowiskach:

- ucznia frezera – warsztaty szkolne w okresie od 13 września 1972 roku do 24 czerwca 1975 roku;
- frezera w okresie od 25 czerwca 1975 roku do 30 listopada 1976 roku;
- strażaka w Zakładowej Zawodowej Straży Pożarnej w okresie od 1 grudnia 1976 roku do 31 października 1979 roku;
- wytaczarza w okresie od 1 listopada 1979 roku do 31 października 2009 roku oraz
- operatora obróbki skrawaniem w okresie od 1 listopada 2009 roku do 15 października 2013 roku.

Fabryka (...) w P. zajmowała się produkcją różnego rodzaju maszyn przemysłowych głównie tokarek do zakładów przemysłowych. Produkcja maszyn prowadzona była w Fabryce od podstaw do uzyskania produktu końcowego w postaci gotowego urządzenia, tj. począwszy od wykonania żeliwnego odlewu, po jego oczyszczenie i wykończenie. Następnie tak przygotowany odlew obrabiany był na frezarkach, na których wykonywane były płaskie powierzchnie. Z kolei otwory w tarczach wykonywane były na maszynie zwanej karuzelówką.

Do obowiązków odwołującego należała obsługa maszyny zwanej wytaczarką, na której wytaczane były otwory w żeliwnym odlewie. Pracę tą odwołujący wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracy.

(vide: akta rentowe, akta osobowe ubezpieczonego z Fabryki (...), zeznania świadków J. K. k. 20v., B. K. k. 21 oraz wyjaśnienia ubezpieczonego słuchanego w charakterze strony k. 21-21v.)

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz. U. z 2017 roku, poz. 1383 ze zm.) ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (ust. 2).

Od dnia 1 stycznia 2013 roku wykreślony został obowiązek rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

Jak stanowi art. 27 powyższej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku przysługuje emerytura, jeżeli spełnili łącznie następujące warunki:

- 1) osiągnęli wiek emerytalny wynoszący co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn;
- 2) mają okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn.

W myśl zaś art. 32 ust. 1 powołanej wyżej ustawy ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 roku, będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionymi w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. Dla celów ustalenia uprawnień, o których mowa w ust. 1, za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia (art. 32 ust. 2). Wiek emerytalny, o którym mowa wyżej, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wykonującym pracę w warunkach szczególnych przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych z uwzględnieniem art. 32 ust. 4a (art. 32 ust. 4). Art. 32 ust. 4a utracił moc z dniem 24 czerwca 2004 roku na podstawie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku (Dz. U. Nr 144, poz. 1530), z powodu niezgodności z

art. 2 i 32 Konstytucji RP. Co należy rozumieć przez przepisy dotychczasowe zostało wyjaśnione w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 roku III ZP 30/01 (OSNP 2002/10, poz. 243). Według Sądu Najwyższego przez „przepisy dotychczasowe” należy rozumieć niektóre normy rozporządzenia, jednakże nie całość przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.).

Zgodnie z §1 ust. 1 wyżej wskazanego aktu prawnego rozporządzenie stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, wymienione w § 4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, zwanych dalej "wykazami". Właściwi ministrowie, kierownicy urzędów centralnych oraz centralne związki spółdzielcze w porozumieniu z Ministrem Pracy, Płac i Spraw Socjalnych ustalali w podległych i nadzorowanych zakładach pracy stanowiska pracy, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazach A i B (§ 1 ust. 2). Okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy. Okresy pracy te, stwierdza zakład pracy, na podstawie posiadanej dokumentacji, w świadectwie wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionym według wzoru stanowiącego załącznik do przepisów wydanych na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia, lub w świadectwie pracy (§ 2 wyżej powołanego rozporządzenia).

Przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia, zgodnie z powołanym wyżej orzeczeniem Sądu Najwyższego nie należą do „przepisów dotychczasowych”, bowiem nie normują materii wskazanej w art. 32 ust. 4 powołanej ustawy, czyli nie określają ani wieku emerytalnego, ani rodzajów i stanowisk pracy, ani warunków przechodzenia na emeryturę. Stanowisko Sądu Najwyższego znalazło również potwierdzenie w uzasadnieniu powołanego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 czerwca 2004 roku.

Za okres zatrudnienia wymagany do uzyskania emerytury, zwany dalej "wymaganym okresem zatrudnienia", uważa się okres wynoszący 20 lat dla kobiet i 25 lat dla mężczyzn, liczony łącznie z okresami równorzędnymi i zaliczalnymi do okresów zatrudnienia (§3 rozporządzenia). Pracownik, który wykonywał prace w szczególnych warunkach, wymienione w wykazie A, nabywa prawo do emerytury, jeżeli spełnia łącznie następujące warunki:

- 1)osiągnął wiek emerytalny wynoszący: 55 lat dla kobiet i 60 lat dla mężczyzn,
- 2) ma wymagany okres zatrudnienia, w tym co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach (§4 powołanego wyżej rozporządzenia).

W niniejszej sprawie bezspornym jest, iż na dzień 1 stycznia 1999 roku ubezpieczony wykazał wymagany 25-letni staż emerytalny. Spornym pozostało jedynie ustalenie, czy H. M. przepracował na ten dzień 15 lat w warunkach szczególnych.

Ubezpieczony w celu wykazania wymaganego okresu pracy w szczególnych warunkach przedłożył świadectwo pracy w warunkach szczególnych, zgodnie z którym w Fabryce (...) w okresie od 1 grudnia 1976 roku do 1 listopada 1979 roku wykonywał prace wymienione w wykazie A, dział XIV, poz. 23, pkt 11 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 3 Ministra Hutnictwa i Przemysłu Maszynowego z dnia 30 marca 1985 roku w sprawie stanowisk pracy, na których wykonywane są prace w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze w zakładach pracy resortu hutnictwa i przemysłu maszynowego będąc zatrudnionym na stanowisku strażaka Zakładowej Zawodowej Straży Pożarnej. Ponadto załączył zaświadczenie z tego samego zakładu pracy z adnotacją, iż na stanowiskach frezera i wytaczarza otrzymywał dodatek za pracę w warunkach szkodliwych przyznany na podstawie wykazu prac wykonywanych w warunkach szkodliwych dla zdrowia.

Organ rentowy, poza okresem zatrudnienia na stanowisku strażaka, odmówił uwzględnienia pozostałych okresów zatrudnienia w Fabryce (...), z uwagi na brak świadectwa pracy w warunkach szczególnych.

Okresy pracy w warunkach szczególnych wskazane w powołanym wyżej rozporządzeniu w sprawie wieku emerytalnego dla pracowników zatrudnionych

w szczególnych warunkach mogą być wykazywane przez zainteresowanego, przed Sądem wszelkimi środkami dowodowymi, a przewidzianymi przez kodeks postępowania cywilnego, a w szczególności dokumentami z osobowych akt pracowniczych, zeznaniami świadków, przesłuchaniem stron. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadków przed organem rentowym nie jest dopuszczalne (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 1985 roku - III UZP 5/85 LEX nr 14635, uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 września 1984 roku - III UZP48/84LEX nr 14630 uchwała Sądu Najwyższego z dnia 10 marca 1984 roku - III UZP 6/84 LEX nr 14625).

W obecnym stanie prawnym zarządzenia resortowe zawierające uściślenia dokonane w innym okresie przez właściwych ministrów, polegające na ustaleniu wykazów stanowisk, powołane w świadectwach wykonywania prac w warunkach szczególnych zakwestionowanych przez organ rentowy nie mają wartości normatywnych, lecz jedynie informacyjną. „W państwie prawnym nie jest dopuszczalne zamieszczanie w rozporządzeniu jako akcie wykonawczym upoważnienia do podejmowania określonych działań przez inny podmiot

i wyposażanie go w kompetencje wykonawcze. W świetle Konstytucji z 1997 roku rozporządzenie jako akt wykonawczy oparty na ustawie nie może zawierać subdelegacji. W konsekwencji, przedmiotem wykładni są wyłącznie przepisy ustawy

i wydane na jej podstawie akty wykonawcze [...]. W rezultacie zatem o spełnieniu przesłanki "praca w szczególnych warunkach" przesądza wykonywanie pracy wymienionej w załącznikach "A" i "B" do rozporządzenia z 7.II.1983 r., które stanowią integralną część rozporządzenia jako aktu wykonawczego, niezależnie od tego, w jakim zakładzie praca taka była (lub jest) wykonywana.” (por. glosa do wyroku Sądu Najwyższego z dnia 7 lipca 1999 III RN 25/99 T. Bińczyckiej-Majewskiej OSP 2002/4/48 t. 2).

Zdaniem Sądu ubezpieczony wykazał, iż pracował w warunkach szczególnych przez wymagany okres 15 lat.

Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, w tym zwłaszcza z akt osobowych oraz zeznań świadków jednoznacznie wynika, iż w okresie od 1 listopada 1979 roku do 31 grudnia 1998 roku ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał wyłącznie prace, o których mowa w dziale III punkt 23 wykazu A stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, to jest prace związane z wykańczaniem odlewów. W całym tym okresie ubezpieczony zajmował się wyłącznie wytaczaniem otworów w odlewach żeliwnych obsługując maszynę zwaną wytaczarką. Fakt wykonywania powyższych prac wynika wprost z jego akt osobowych, w których stanowisko jego pracy określane jest wyłącznie jako wytaczarka. Również powołani w sprawie świadkowie stanowczo przyznali, iż w powyższym okresie odwołujący obsługiwał wyłącznie wytaczarkę, na której wytaczał otwory w odlewach żeliwnych.

I tak J. K., który ma przyznaną emeryturę z tytułu pracy w warunkach szczególnych z tytułu zatrudnienia w Fabryce (...) potwierdził, iż ubezpieczony od razu po szkole skierowany został do obsługi wytaczarki i prace te wykonywał do końca zatrudnienia. Z załączonych akt osobowych wynika, iż H. M. ukończył szkołę w zawodzie frezera, co dawało mu także uprawnienia do obsługi wytaczarki. Zarówno bowiem frezowanie jak i wytaczanie są to prace przy obróbce skrawaniem, a różnice wiąże się wyłącznie z tym, iż wytaczanie odbywa się za pomocą noży, a frezowanie za pomocą głowicy. Powyższe przyznał także B. K. – ówczesny mistrz, a następnie kierownik wydziału, który zeznał, iż ubezpieczony obsługiwał wyłącznie wytaczarkę o symbolu (...), która służyła do obróbki największych korpusów żeliwnych. Obróbka ta polegała na wytaczaniu otworów o określonej średnicy. Czynności te polegały na obróbce skrawaniem – nożami korpusów żeliwnych.

W świetle powyższych dowodów, jednoznacznie potwierdzających charakter pracy H. M., Sąd oddalił wnioski dowodowe organu rentowego jako bezzasadne i zmierzające jedynie do przedłużenia postępowania dowodowego.

Mając na uwadze powyższe Sąd uznał, iż odwołanie ubezpieczonego zasługuje na uwzględnienie, albowiem wykazał on wymagany 15-letni okres pracy

w szczególnych warunkach i dlatego na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzeczono jak w sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 1804 ze zm.).